

Siseministri määruse „Siseministri määruste muutmise seoses välismaalaste seaduse muutmise seadusega (tööjõupuudusega tegevusalade erisus)“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõu on välja töötatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse (tööjõupuudusega tegevusalade erisus) (edaspidi *VMS-i muutmise seadus*) rakendamiseks. VMS-i muutmise seadusega asendatakse välismaalaste seaduses (edaspidi *VMS*) sätestatud lühiajalise töötamise tähtajalise elamisloa erisus tööjõupuudusega tegevusalade erisusega ning võimaldatakse konkreetsete kriteeriumide esinemise korral ja kindlaksmääratud mahus anda kolmandatest riikidest pärit välismaalastele tähtajalisi elamislubasid töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal. Lisaks ajakohastatakse VMS-i muutmise seadusega VMS-is sätestatud kohaliku omavalitsusüksuse kohustuse regulatsiooni. Eelnõuga viiakse siseministri määrused seadusega kooskõlla.

Eelnõuga tehakse järgmised olulisemad muudatused:

- 1) tööandja ei pea tööandja kutses välismaalase tööle võtmise kohta ja töökohavahetuse registreerimise taotluses enam esitama viidet valdkonnale, kus välismaalane tööle asub, kuna Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*) saab vajalikud andmed äriregistrist;
- 2) kaotatakse lühiajalise töötamise eesmärgil tähtajalise elamisloa regulatsioon, kuna VMS-i muutmise seadusega asendatakse VMS-is sätestatud lühiajalise töötamise tähtajalise elamisloa erisus tööjõupuudusega tegevusalade erisusega;
- 3) viisaotsuse ja viibimisaja otsuse vaidlustamise korras täpsustatakse sõnastust, et kooskõlastajana saaks kaasatud ka Välisluureamet;
- 4) täpsustatakse õigusselguse eesmärgil kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil seadusliku aluseta ajutiselt viibivast, elavast või töötavast välismaalasest teavitamise korda.

Eelnõuga muudetakse järgmisi siseministri määruseid:

- 1) 18. detsembri 2015. aasta määrus nr 81 „Elamislubade ja töölubade registri põhimäärus“ (edaspidi *määrus nr 81*);
- 2) 12. jaanuari 2017. aasta määrus nr 7 „Tähtajalise elamisloa ja selle pikendamise ning pikaajalise elaniku elamisloa ja selle taastamise taotlemise kord ning legaalse sissetuleku määrad“ (edaspidi *määrus nr 7*);
- 3) 4. juuli 2025. aasta määrus nr 19 „Viisaotsuse ja viibimisaja otsuse vaidlustamise kord“ (edaspidi *määrus nr 19*);
- 4) 4. detsembri 2015. aasta määrus nr 68 „Välismaalaste seaduses sätestatud teavitamiskohustuse täitmise kord“ (edaspidi *määrus nr 68*).

Eelnõu ei mõjuta ettevõtjate, inimeste ega vabaühenduste halduskoormust, mistõttu ei ole eelnõu puhul vaja halduskoormuse tasakaalustamise reeglit rakendada.

1.2. Ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi nõunik Eva Lillemäe (eva.lillemae@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusnõunik Maret Saanküll (maret.saankyll@siseministeerium.ee). Eelnõu

ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Luisa Keelelahenduste eesti keele vanemtoimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse:

- 1) määrust nr 81 avaldamismärkega RT I, 19.05.2026, 3;
- 2) määrust nr 7 avaldamismärkega RT I, 19.05.2026, 6;
- 3) määrust nr 19 avaldamismärkega RT I, 09.07.2025, 7;
- 4) määrust nr 68 avaldamismärkega RT I, 19.05.2018, 7.

Eelnõu on seotud 2027. aasta 1. jaanuaril ja osaliselt 2026. aasta 1. septembril jõustuva VMS-i muutmise seadusega, Vabariigi Valitsuse määruse „Tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks antavate tähtjaliste elamislubade maksimaalse arvu kehtestamine 2027. aastaks“ eelnõuga ja Vabariigi Valitsuse määruse „Tööjõupuudusega tegevusalade loetelu“ eelnõuga. Samuti on eelnõu seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2025–2027¹ järgmiste punktidega:

- eesmärgiga leevendada majanduskasvuks vajalikku tööjõupuudust, samas aga maandades rändega seotud julgeolekuriske, muudame välismaalaste seaduses oskustöötajatesse puutuvaid reegleid;
- muudame välismaalaste seadust võimaldamaks ettevõtetel kaasata vajalikku kvalifitseeritud tööjõudu valdkondades, kus kodumaal oskustööjõudu napib.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse määrust nr 81.

Eelnõu § 1 punktidega 1 ja 3 tunnistatakse kehtetuks määruse nr 81 § 16 punkt 9 ja § 21¹ lõike 2 punkt 9. Nimetatud sätete kohaselt kantakse andmekogusse lisaks sama määruse §-s 9 loetletud andmetele tähtjalise elamisloa või selle pikendamise taotlemisel töötamiseks ja töökohavahetuse registreerimise taotlemisel viide valdkonnale, kus välismaalane tööle asub, kui elamisluba taotletakse töötamiseks tööjõupuuduse valdkonnas vastavalt VMS § 181 lõike 2 punktile 4. Muudatuse tulemusena ei kanta andmekogusse enam viidet valdkonnale, kus välismaalane tööle asub, kui taotletakse tähtjalist elamisluba töötamiseks, selle pikendamist või töökohavahetuse registreerimist, kuna selline viide ei ole vajalik. Muudatus on vajalik, et viia elamislubade ja töölubade registrisse kantavate andmete koosseis kooskõlla VMS-i muutmise seaduse ning määruse nr 7 § 14 lõike 3 punkti 10 ja § 52¹ lõike 2 punkti 8 muutmisega (eelnõu § 2 punkt 2).

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse määruse nr 81 § 21¹ lõike 2 punkti 4 pärast sõnu „brutotöötasu suurus eurodes,“ sõnadega „tööandja, kasutajaettevõtja või vastuvõtva üksuse põhitegevusala,“. Muudatuse tulemusena ühtlustatakse töökohavahetuse registreerimise taotlemise korral andmekogusse kantavate andmete loetelu töötamise eesmärgil tähtjalise

¹ Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2025. aasta protokollilise otsusega (päevakorrapunkt 13) kinnitatud „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2025–2027. – [Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm](#) | [Eesti Vabariigi Valitsus](#).”

elamisloa või selle pikendamise taotlemise korral andmekogusse kantavate andmete loeteluga. Muudatus on vajalik, et viia elamislubade ja töölubade registrisse kantavate andmete koosseis kooskõlla VMS-i muutmise seaduse ning määruse nr 7 § 14 lõike 3 punkti 10 ja § 52¹ lõike 2 punkti 8 muutmisega (eelnõu § 2 punkt 2).

Eelnõu §-ga 2 muudetakse määrust nr 7.

Eelnõu § 2 punktiga 1 jäetakse määruse nr 7 § 14 lõike 1 sissejuhatavast lauseosast välja tekstiosa „või § 176²“. Määruse nr 7 § 14 lõikes 1 on sätestatud loetelu dokumentidest, mis tuleb esitada tähtajalise elamisloa taotlemise korral töötamiseks VMS § 118 punkti 4 või § 176² alusel. Kuna VMS-i muutmise seadusega tunnistatakse kehtetuks VMS § 176², siis on vaja viia määrus kooskõlla seadusega ja teha vastav muudatus ka määruks nr 7.

Eelnõu § 2 punktiga 2 tunnistatakse kehtetuks määruse nr 7 § 14 lõike 3 punkt 10 ja § 52¹ lõike 2 punkt 8. Nimetatud sätete kohaselt esitab tööandja kutses välismaalase tööle võtmise kohta ja töökohavahetuse registreerimise taotluses välismaalase tööle võtmise kohta muu hulgas viite valdkonnale, kus välismaalane tööle asub, kui tähtajalist elamisluba taotletakse töötamiseks tööjõupuuduse valdkonnas VMS § 181 lõike 2 punkti 4 alusel.

Muudatuse tulemusena ei pea tööandja kutses välismaalase tööle võtmise kohta ja töökohavahetuse registreerimise taotluses esitama enam viidet valdkonnale, kus välismaalane tööle asub, kui tähtajalist elamisluba taotletakse töötamiseks tööjõupuuduse valdkonnas, kuna selline viide ei ole vajalik. VMS-i muutmise seadusega luuakse võimalus anda või pikendada tähtajalist elamisluba töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal, kui välismaalase tööandja Eesti äriregistrisse kantud põhitegevusala kuulub Vabariigi Valitsuse kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse. Määruse nr 7 § 3 lõike 9 kohaselt ei pea taotluse esitamise korral dokumente esitama, kui andmed sisalduvad riiklikes andmekogudes. PPA lähtub tähtajalise elamisloa, selle pikendamise ja töökohavahetuse taotluse menetlemisel Eesti äriregistrisse kantud tööandja põhitegevusalast ning tööandja, kasutajaettevõtja või vastuvõtva üksuse põhitegevusala andmed kantakse määruse nr 81 § 16 punkti 4 alusel elamislubade ja töölubade registrisse. Seega puudub tööandjal edaspidi vajadus tööandja kutses ja töökohavahetuse registreerimise taotluses märkida viide valdkonnale, kus välismaalane tööle asub. Muudatusega viiakse määrus nr 7 kooskõlla VMS-i muutmise seadusega.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse määrust nr 19.

Eelnõu §-ga 3 jäetakse määruse nr 19 § 7 lõikest 4 välja sõnad „Siseministeeriumi valitsemisala“. Muudatus on seotud 12. juunil 2026 jõustunud VMS § 100⁴ lõike 4 muudatusega, milles on ette nähtud, et kui viisa andmisest keeldumise otsus põhineb asjaolul, et valdkonna eest vastutava ministri määratud asutus ei kooskõlastanud viisa andmist, kaasab vaide läbivaataja vaide läbivaatamisse selle asutuse. Varem kehtinud regulatsiooni kohaselt kooskõlastasid viisa andmist Siseministeeriumi valitsemisala asutused. VMS-i muudatuste tulemusena on laiendatud viisade kooskõlastamiseks pädevate asutuste loetelu julgeolekuasutusega julgeolekuasutuste seaduse tähenduses. Seega laieneb vaidlustamismenetlusse kaasatud osaliste hulk ja seetõttu vajab ajakohastamist ka määrus nr 19. Muudatusega viiakse määrus kooskõlla seadusega.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse määrust nr 68.

Eelnõu §-ga 4 täiendatakse määrust nr 68 §-ga 3¹, milles sätestatakse kohaliku omavalitsusüksuse teavitamise kord, kui sellele omavalitsusüksusele saavad teatavaks andmed seadusliku aluseta ajutiselt viibiva, elava või töötava välismaalase kohta. Lõike 1 kohaselt teavitab kohalik omavalitsusüksus kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil seadusliku aluseta ajutiselt viibivast, elavast või töötavast välismaalasest PPA-d viivitamata. Lõike 2 kohaselt toimub teavitamine kirjalikus vormis. Muudatus on tehniline ja tehakse õigusselguse eesmärgil.

Eelnõu § 5 sätestatakse määruse jõustumise. Määruse § 4 jõustub 1. septembril 2026, kui jõustub VMS-i muutmise seaduse säte, millega täpsustatakse VMS-is kohaliku omavalitsusüksuse teavitamiskohustust. Määruse §-d 1 ja 2 jõustuvad 1. jaanuaril 2027, sest samal päeval jõustuvad VMS-i muutmise seaduse sätted, millega võimaldatakse konkreetsete kriteeriumide esinemise korral ja kindlaksmääratud mahus anda kolmandatest riikidest pärit välismaalastele tähtajalisi elamislubasid töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal. Määruse § 3 jõustub üldises korras, sest viisaotsuse ning viibimisaja otsuse vaidlustamist puudutav regulatsioon jõustus seaduses 12. juunil 2026.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga ei võeta üle Euroopa Liidu õigust. Eelnõu on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega.

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamisega kaasnevad mõjud on hinnatud VMS-i muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas².

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine toob kaasa infosüsteemide arendamise kulud ning koolitus- ja teavitustegevuste kulud. Määruse rakendamisega kaasnevaid kulusid on kirjeldatud VMS-i muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 4 jõustub 1. septembril 2026, kui jõustub VMS-i muutmise seaduse säte, millega täpsustatakse VMS-is kohaliku omavalitsusüksuse teavitamiskohustust. Määruse §-d 1 ja 2 jõustuvad 1. jaanuaril 2027, sest samal päeval jõustuvad VMS-i muutmise seaduse sätted, millega võimaldatakse konkreetsete kriteeriumide esinemise korral ja kindlaksmääratud mahus anda kolmandatest riikidest pärit välismaalastele tähtajalisi elamislubasid töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal. Määruse § 3 jõustub üldises korras, sest viisaotsuse ning viibimisaja otsuse vaidlustamist puudutav regulatsioon jõustus seaduses 12. juunil 2026.

² [785 SE](#).

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostöölastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Välisministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Andmekaitse Inspeksioonile, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Aiandusliidule, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Laevaomanike Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsioonile, Eesti Teadusagentuurile, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele, Kaitsepolitseiametile, PPA-le, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusele ja Välisluureametile.